

Høringsinnspill, "Faglige profiler for en ny Campus Romerike i Lillestrøm sentrum"

Jørgen Modalsli, professor, Handelshøyskolen ved OsloMet

27. september 2024

Bakgrunn

Dette er skrevet som høringsinnspill til notat publisert 28. august

<https://ansatt.oslomet.no/siste-nytt/-/nyhet/faglige-profiler-pa-horing-> . Denne uttalelsen er sendt av meg selv som fagperson og ikke på vegne av institutt/faggruppe.

Jeg skriver primært om alternativ 3, «Helse, organisasjon og teknologi», fra ståstedet til Handelshøyskolen ved OsloMet, hvor jeg er ansatt og tidligere har vært instituttleder.

Felles for de tre alternativene er flytting av miljøene på Kjeller til Lillestrøm, samt samling av noen fagmiljøer som i dag er delt, som totalt utgjør 14,5% av alle studenter på OsloMet. I tillegg er det i de tre alternativene lagt opp til ca. 5,5% av universitetets studenter skal flyttes fra Pilestredet til Lillestrøm, for å oppnå et måltall på 20% virksomhet der. I alternativ 3 er det lagt til grunn at 550 heltidsekvivalente studenter fra Handelshøyskolen fra Pilestredet til Lillestrøm, med tilhørende fagmiljø.

Sammendrag

Dette høringssvaret tar for seg flere elementer som jeg opplever at i liten eller ingen grad er diskutert i det distribuerte notatet. Disse elementene er gruppert under tre overskrifter. For det første mener jeg det er en stor nedsiderisiko når det kommer til forskningsaktiviteten på institutter som deles på to lokasjoner slik det er foreslått her. For det andre fremstår den faglige underbyggingen av forslaget som uklar, og det er heller ikke klart om det som foreslås er en nyetablering/vekst eller en flytting av eksisterende virksomhet. For det tredje er kostnadsbildet som skisseres i notatet misvisende.

Konklusjonen er at alternativ 3, slik det foreligger, med delvis flytting av Handelshøyskolen ved OsloMet, ikke bør vedtas. Forslaget har store nedsider, og det vil være utfordrende å definere et "tilhørende fagmiljø" til bare en del av Handelshøyskolens undervisningsportefølje.

Konsekvenser for forskning

Om vi legger til grunn at det skal flyttes ansatte proporsjonalt med studenttall, vil alternativ 3 innebære at rundt 25% av den faglige staben ved Handelshøyskolen ved OsloMet skal flytte til Lillestrøm. Handelshøyskolens studieprogrammer i økonomi, administrasjon og ledelse er tverrfaglige. Avhengig av hvordan man teller, er det i omtrent ti fagfelt (så som organisasjonsteori, samfunnsøkonomi, jus og statsvitenskap) som inngår i økonomisk-administrative studieprogram. Med omtrent 70 faglige ansatte på Handelshøyskolen betyr dette faglige fellesskap omtrent 7 personer i gjennomsnitt. Disse er ulikt vektet i de ulike studieprogrammene på instituttet, men det er et fellestrekk i alle de store bachelor- og masterprogrammene at de på denne måten er tverrfaglige.

Dersom flytting av ansatte skal følge flytting av studieplasser, må da tilsvarende 10-50% av de ansatte innenfor ulike disipliner måtte flytte, avhengig av hvilke studieprogram det besluttes skal flyttes eller eventuelt deles opp. Dette vil ha store konsekvenser for forskningsvirksomheten. Forskning på høyt nivå fordrer gode fagfellesskap. De fleste av HHS' miljøer er så vidt over «kritisk masse» slik at man klarer å avholde faglige arrangementer (som seminarserier), at mer erfarne kolleger kan gi råd til yngre kolleger, og at miljøene er robuste nok til å drive et doktorgradsprogram. Mens oppdragsdrevne forskningsinstitutt kan spisse rekrutteringen for å bli gode på noen få, utvalgte felt, må økonomisk-administrative utdanninger rekruttere bredt for å dekke opp alle de ulike fagområdene i utdanningen med forskningsbasert undervisning. Det er altså en nødvendighet for HHS å ha mange fagmiljøer på denne måten.

Det er derfor svært sannsynlig at en flytting av en del av fagstaben til Lillestrøm vil medføre en vesentlig forverring av betingelsene for forskning på Handelshøyskolen. De som jobber på Lillestrøm vil ha små og sårbare fagmiljøer rundt seg i det daglige, og i Pilestredet vil reduksjonen gi svakere forskningsmiljøer i tillegg til mindre fleksibilitet i planlegging av undervisning og utvikling av studieprogrammene. Handelshøyskolen ved OsloMet har ved flere tiår med forsiktig vekst og sammenslåing av to institutt bygget opp det som i dag er en relativt forskningssterk organisasjon. Det er en risiko for at dette arbeidet vil settes mange år tilbake ved en flytting av deler av virksomheten til Lillestrøm.

Uklare premisser

På side 3-4 i notatet om faglige profiler beskrives en «vekstmulighet» ved å etablere ny virksomhet på Romerike. Dersom OsloMet får nye bevilninger fra Kunnskapsdepartementet til å etablere studieprogram på Romerike er det riktig at dette er en vekstmulighet. Det er ikke sannsynliggjort at det gis friske midler til nye studieprogram. På side 14 står det at

enhetene skal «bidra med deler av miljøer som i dag kun er lokalisert i Pilestredet». Friske midler kan i noen grad avhjelpe konsekvensene for forskning som beskrives i forrige avsnitt, dersom nyetablering på Lillestrøm ikke skal kobles med nedskalering i Pilestredet. I notatets vedlegg ser det imidlertid ut til å være en tydelig kobling mellom nedskalering i Pilestredet og oppskalering på Lillestrøm. Det er også lite trolig at departementet vil prioritere økonomisk-administrative fag dersom de skal gi friske midler til nye studieplasser – det har i hvert fall ikke vært tilfelle ved de siste års satsinger på nye studier. Det er også lite trolig at OsloMet vil kunne finansiere store satsinger ved intern omfordeling av ressurser, gitt de utfordrende økonomiske tidene i sektoren om dagen.

I tillegg fremstår hele den faglige overbyggingen (s. 10-11) som tynn. Det er ca. én side med tekst som gjør rede for hvorfor koblingen mellom helse, organisasjon og teknologi er en god ide, og det refereres ikke til verken utredning eller forskning som tilsier at det er gevinster her. Det er også svært uklart hvilke fagområder ved Handelshøyskolen – som dekker mange ulike disipliner, som nevnt over – som man ser for seg inn i dette samarbeidet.

Det framgår heller ikke hvorfor ikke andre fagmiljø ved OsloMet som er organisert som enhetlige institutt (fagmiljø og studieprogram i én enhet) ikke er foreslått flyttet. Dette ville redusere både kostnader og faglige negative konsekvenser, gitt at 20% av virksomheten til OsloMet skal være på Lillestrøm og aktiviteten på Kjeller skal holdes samlet. To av de andre instituttene på SAM er små nok til å kunne bli flyttet i sin helhet, i tillegg til flere institutter andre steder på OsloMet. Dette ville også redusere de organisasjonsmessige utfordringene ved å ende opp med institutter og/eller faggrupper som er delt på to lokaliteter med tilhørende utfordringer knyttet til ledelse og sosialt fellesskap.

Utredningen mangler også konsekvenser for miljøene i Oslo, det er et ensidig fokus på konsekvenser for Lillestrøm og Romerike-regionen.

Misvisende beskrivelse av kostnader

Høringsnotatet inneholder lite om kostnader, men det er et kort avsnitt på s. 17. Det blir misvisende å kun vise til arealkostnader slik det gjøres der av to årsaker. For det første er det svært mange kostnader ved drift av studier og forskning utover areal. En deling av økonomisk-administrative studier vil føre til at det må gjøres parallell undervisning på Lillestrøm og i Pilestredet. Økonomisk-administrative fag er finansiert på det laveste nivået i det statlige styringssystemet, noe som er mulig fordi det i stor grad er basert på forelesninger med svært mange studenter til stede. En delvis flytting fjerner denne stordriftsfordelen og øker kostnadene betydelig.

Paradoksalt nok er det dyrere å flytte studier med få ansatte per student (som Handelshøyskolen) enn studier med flere ansatte per student, siden den lave ansatt-tettheten jo skyldes at mange studenter undervises på en gang. Studier med flere ansatte per student, med mer bruk av gruppeundervisning og mer studentintensive undervisningsformer, vil sannsynligvis ha lavere kostnader ved å ha undervisning både på Lillestrøm og i Pilestredet. Alternativ 3 slik det foreligger scorer altså dårlig på **økonomisk bærekraft (prinsipp B)**.

Et ensidig fokus på bygg (for eksempel nye laboratorier til enkelte fag) kan føre til at man overser økte kostnader til lønn, som ikke er en engangs-investering men løper over tid. Med en kalkulasjonsrente på 4% vil for eksempel én ekstra stilling med lønnskostnad 1 million over en planleggingshorisont på 40 år regnes som en kostnad på i underkant av 20 millioner, og må derfor sammenliknes med for eksempel en kostnad til et nytt laboratorium / spesialisert undervisningsrom til samme kostnad. Som nevnt over vil det trenge mange nye stillinger dersom man skal opprette nye studieprogram på Lillestrøm.

I tillegg kommer kostnadene (målt som arbeidstid) til reising mellom Oslo og Lillestrøm, enten ved at Lillestrøm-ansatte må reise til Pilestredet for å delta i faglige arrangementer/fellesskap eller ved at Pilestredet-ansatte må reise til Lillestrøm for å undervise.

Oppsummering og konsekvenser

Det er et forståelig premiss om myndighetene har pålagt OsloMet å flytte noe virksomhet til Lillestrøm. Når valget skal gjøres er det imidlertid viktig at man har en bedre oversikt over kostnadene ved de ulike alternativene enn det som kommer frem av høringsnotatet.

Flyttingen av campus Kjeller som en samlet enhet til Lillestrøm, og tilførselen av noen miljøer som i dag er delt mellom Kjeller og Pilestredet, framstår som et positivt grep både med tanke på studentmiljø og faglig styrke. Det er de resterende 5,5% av virksomheten, og i alternativ 3 flyttingen av deler av miljøet på Handelshøyskolen ved OsloMet, som er problemet. Selv om en eventuell flytting av deler av Handelshøyskolens virksomhet utgjør en liten del av det totale forslaget på Lillestrøm, vil det potensielt få store negative konsekvenser for fagmiljøet på instituttet, og utgjøre en stor kostnad for universitetet.

Det må også bemerkes at et vedtak om mulig flytting nå, etterfulgt av en utredningsprosess på flere år med tanke på hvilke fagmiljøer som skal flyttes, og om det kommer friske midler, vil gi stor opplevd usikkerhet for de ansatte på Handelshøyskolen og på denne måten vil ha **negativ påvirkning på arbeidsmiljøet (prinsipp C)**.

Dette notatet besvarer hovedsakelig spørsmålet om hvilke risikoer som er viktige ved profil 3. Basert på samme resonnementer kan en forsøke å svare på spørsmålet (stilt i notatet) om hvilken profil som har størst potensiale på lang sikt. Så vidt jeg forstår notatet er det i hovedsak alternativ 2 som ikke deler opp eksisterende fagmiljøer. Basert på resonnementene her vil alternativ 2 da være det alternativet som gir lavest kostnader, om man må velge mellom disse tre. Alternativ 1 deler også opp miljøer, men disse er knyttet til utdanninger med finansiering på et høyere nivå i departementets indikator, og kan derfor være mer økonomisk bærekraftige å dele opp. Dette tilsier at også alternativ 1 er mer gunstig enn alternativ 3.